

*Сук Юлія Володимирівна,
студентка освітнього рівня «магістр»,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ*

ПРАКТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ НА МЕЖІ ХХ-ХХІ СТОЛІТТЯ

Фінансова криза, що розпочалася в серпні 2008 року з іпотечної кризи в США, дуже швидко стала глобальною, оскільки фінансові ринки тісно взаємопов'язані в світовому масштабі, що зумовило нерозривний зв'язок між національною та міжнародною фінансовою стабільністю. Ця фінансова криза, з одного боку, послабила світову економіку і загострила геополітичну напруженість, а з іншого – показала, що уряд і суспільство займають як ніколи слабкі позиції перед обличчям соціальних протиріч і планетарних викликів. У той же час рівень ризиків в світових масштабах не перестав підвищуватися, при цьому особливе занепокоєння викликає ризик зараження через все більш взаємозалежні системи, що загрожує катастрофічними наслідками.

Найбільш серйозними ризиками з урахуванням їх впливу і взаємозалежності є два: глобальні економічні диспропорції і провали світового управління. Ці ризики впливають на численні інші планетарні ризики і визначають можливості для вирішення глобальних проблем [11].

Глобальні умови ризиків в сучасному світі визначаються парадоксом, властивим ХХІ століттю: «чим більше світ концентрується, тим більше він розділяється» [3, с. 37]. Глобалізація, породжуючи економічне зростання, ремоделює світ, робить його все більш взаємопов'язаним і взаємозалежним. До того ж за останні десятиліття міжнародні умови зазнали значних змін. Валютна і фінансова система стали «багатополярними» (*multipolaire*). Дедалі більше країн – як розвинених, так і країн, що розвиваються, - ставали активними учасниками світових фінансових ринків. Проте вигоди від глобалізації розподіляються нерівномірно, що призводить до зміни співвідношення економічних сил між країнами і зростання диспропорцій. Проблеми економічних диспропорцій і нерівності не втрачають свого значення як на національних, так і на міжнародному рівнях. Саме тому, в останні роки фінансові організації все більш пильну увагу приділяють проблемі комплексного забезпечення фінансової стабільності в економіці.

Глобальна фінансова стабільність за останні роки підвищилася завдяки більш високим макроекономічним показникам і триваючій реалізації адаптивної макроекономічної політики. При цьому, однак, зберігаються чинники вразливості [5, с.8]. Підйом двома різними темпами (помірними в країнах з розвинутою економікою і більш активними в країнах з ринками, що формуються) створює труднощі для економічної політики. У країнах з розвинутою економікою, які найбільше постраждали від кризи, уряди і населення, як і раніше, мають високу заборгованість, а надійність фінансових

організацій поки не відновилися в належній мірі. Країни з ринками, що формуються, стикаються з новими проблемами, пов'язаними з високим внутрішнім попитом, швидким зростанням кредитів, щодо адаптивної макроекономічної політики і значним припливом іноземних капіталів. Геополітичні ризики можуть загрожувати перспективам розвитку світової економіки в умовах, коли ціни на нафту значно коливаються через перебої в її пропозиції з країн Близького Сходу і Північної Африки.

Як показує досвід останніх тридцяти років, органи влади в розвинених країнах мають значно поліпшити свої можливості і здібності виявляти системні ризики. Фінансовий нагляд, занадто зосереджений на мікропруденціальних проблемах на рівні окремого фінансового посередника і окремого ринку, не оцінює ефект від «складання» ризиків і їх взаємного посилення. Органи нагляду повинні переважно виявляти походження системної нестабільності і вивчати способи, за допомогою яких ризики набувають системного характеру. Як показують дослідження, фінансова нестабільність набуває системного характеру різними способами. По-перше, шляхом зараження. Банкрутство одного фінансового агента (або ринку) може викликати банкрутство інших агентів, навіть якщо вони стикаються з різними ризиками і шоками. По-друге, загальні фінансові диспропорції можуть з часом накопичуватися і потім «вибухати», надаючи несприятливий вплив на стан багатьох економічних агентів і ринків. По-третє, негативні глобальні шоки мають негативний вплив одночасно на фінансових посередників і ринки. Історичний досвід свідчить, що багато фінансових криз тісно пов'язані з глибокою економічною рецесією. Перераховані три канали переходу від стабільності до нестабільності можуть діяти незалежно один від одного, але останнім часом вони взаємно підсилюють один одного.

Для розвитку інструментів аналізу політики, спрямованої на забезпечення фінансової стабільності та запобігання системних ризиків, слід, перш за все, досконально розібратися в основах функціонування фінансових систем. Як показала криза, фінансові системи розуміються гірше, ніж вважалося, що не дозволяє вчасно зрозуміти сутність деяких змін, пов'язаних з фінансовими інноваціями, і передбачити заходи реагування на кризову ситуацію [8, с. 8]. Криза продемонструвала регулюючим органам та ринковим операторам, що їм слід було б заздалегідь краще виявляти накопичення вразливих місць і загальних диспропорцій. Аналітичні інструменти, що допомагають розробляти політику забезпечення фінансової стабільності, повинні стати в руках регулюючих органів засобами для визначення ефективності і виявлення ризиків.

Стан фінансової стабільності можна розглядати як певний коридор, у межах якого проходить траєкторія розвитку системи. Якщо у певні довільні періоди оцінювати фінансову стійкість фінансових інститутів, то сукупність позитивних результатів оцінки фінансової стійкості в різні періоди сформує стабільну фінансову систему. І, як результат, отримаємо стабільну банківську систему в довгостроковому періоді. Тому можна сказати, що фінансова

стабільність системи – це сукупність стійких станів об'єктів, що входять до фінансової системи, особливо системно важливих банків. Метою стабільності є не запобігати збоєм у роботі окремих фінансових установ. Метою є забезпечення того, щоб такі збої не призвели до значного порушення нормального функціонування фінансової системи [4, с.17]. У цьому випадку заходи фінансової політики мають відображати ситуацію й бути спрямовані на відновлення стабільності, можливо, у тому числі шляхом подолання кризи. Основні елементи такого механізму фінансової стабільності показано на рис. 1.

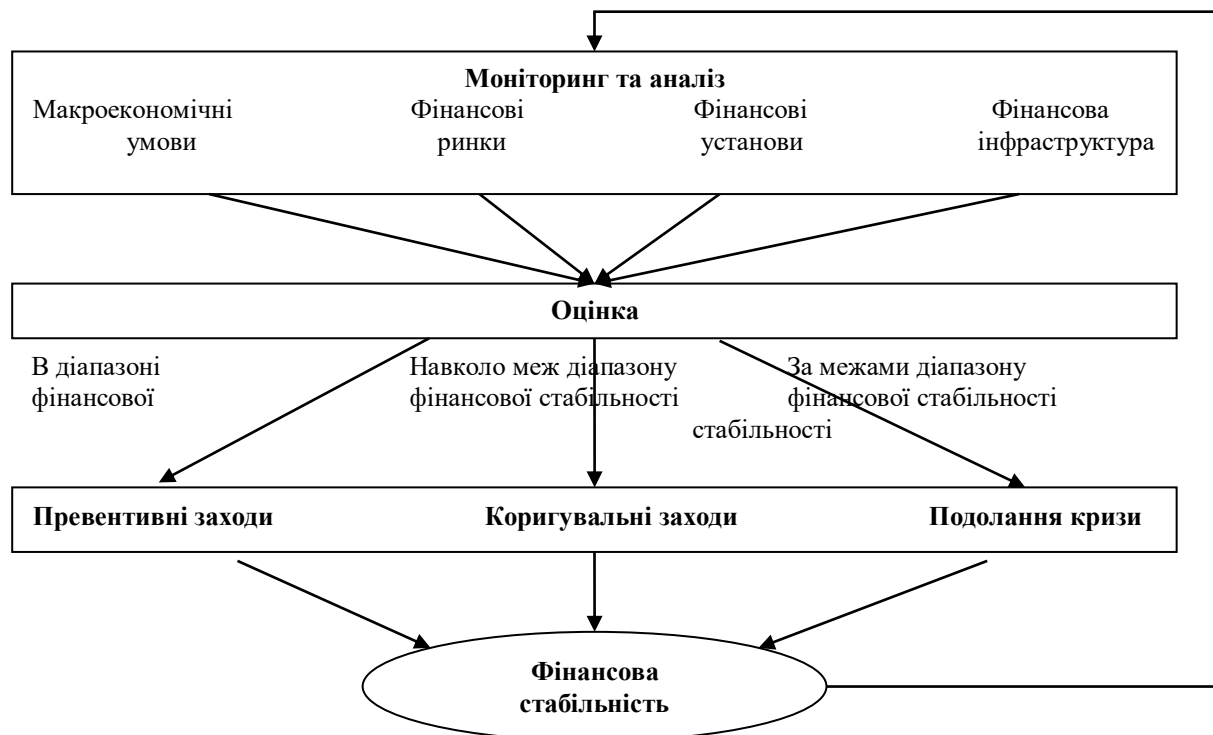

Рис. 1.1. Механізм підтримки стабільності фінансової системи

Джерело:[3]

За цих умов важливого значення набувають превентивні заходи регулювання та нагляду за діяльністю фінансових інституцій, у першу чергу системно важливих, що концентрують значні обсяги ресурсів.

Розуміючи фінансову стабільність як властивість фінансової системи адекватно і з мінімальними витратами змінювати основні характеристики розвитку відповідно до трансформацій економічної системи, можна визначити напрями забезпечення фінансової стабільності:

- визначення найбільш слабких (вразливих) ланок фінансової системи як джерел виникнення ризиків;
- дослідження каналів трансмісійного механізму;
- кількісна оцінка ризиків; – визначення пріоритетів і відповідних заходів щодо трансформації структури фінансової системи для покращення такої її властивості, як стабільність;
- окреслення рівнів реалізації відповідних заходів на наднаціональному і національному рівні [3; 4].

Забезпечення фінансової стабільності на макрорівні реалізується шляхом упровадження заходів, метою яких є ефективне функціонування фінансової

системи та її здатність протистояти системним шокам. Домінантою ефективного функціонування фінансового сектору вважається вибір моделі функціонування фінансової системи; ефективність фінансових регуляторів; наявність дієвого фінансово-кредитного механізму; дієвість чинного законодавства у галузі фінансів [5, с. 9].

Список використаних джерел:

1. Ferdinand P. China and the IMF: from mimicry towards pragmatic international institutional pluralism [Electronic resource] / P. Ferdinand, J. Wang. – Mode of access: <http://www.chathamhouse.org/publications/ia/archive/view/193093>
2. Ferguson R. Understanding financial consolidation [Electronic resource] / R. Ferguson. – Mode of access: <http://www.bis.org/review/r010305a.pdf>
3. Foot M. What is financial stability and how do we get it? / M. Foot // Speech on Meeting of the Financial Services Authority and ACI (UK). – 2007. – 122 p.
4. Galati G. Macroprudential Policy – A Literature Review / G. Galati, R. Moessner // BIS Working Papers – 2011. - № 337. – P. 14-25.
5. Резнікова Н.В. Роль монетарної політики в досягненні економічної стабільності: асиметрії трансмісійного механізму / Н.В. Резнікова, О.А. Іващенко // Економіка та держава. – 2016. - № 3. – С. 7-12.
6. Резнікова Н.В. Поляризація й нерівномірність економічного розвитку як домінуюча ознака сучасного етапу глобалізації / Н.В. Резнікова, О.А. Іващенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 4. – С. 7-12.
7. Резнікова Н.В. Проблема економічного розвитку та зростання в контексті подолання глобальних асиметрій / Н.В. Резнікова, О.А. Іващенко // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова, 2016. – Т. 21, Вип. 1. – С. 55-59.
8. Резнікова Н. В. Нова норма світової економіки: зміст та ключові ознаки глобальних ризиків в контексті незалежності / Н.В. Резнікова, О.А. Іващенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 9. – С. 5-10.
9. Резнікова Н.В. Перспективи формування нових центрів економічного зростання в умовах нової норми світової економіки як прояв незалежності / Н.В. Резнікова, О.А. Іващенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 11. – С. 5-9.
10. Резнікова Н.В. Економічна незалежність країн в умовах глобальних трансформацій / Н.В. Резнікова. – К.: Аграр Медіа Груп, 2018. – 487 с.
11. Резнікова Н.В. Глобальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин. – К.: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2017. – 540 с.
12. Момотюк Л. Є. Роль фінансових методів та інструментів у забезпеченні економічного зростання / Л. Є. Момотюк // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. - 2015. - № 3. - С. 35- 41.
13. Момотюк Л.Є. До питання про визначення впливу валютного курсу на рівень інфляції / Л.Є. Момотюк // Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти: матеріали V Міжнародної науково-

практичної конференції. - К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агенство», 2018. - С. 39-41.

*Хоменко Анастасія Тарасівна,
студентка освітнього рівня «магістр»,
спеціальність «Менеджмент»,
спеціалізація «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ*

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ НАФТИ ТА НАФТОПРОДУКТІВ В УМОВАХ ЕНЕРГОЗАЛЕЖНОСТІ КРАЇН СВІТУ

Питання розвитку світового ринку нафти та нафтопродуктів в умовах енергозалежності країн світу є актуальним на сьогоднішній день та потребує подальшого аналізу. Формування взаємозв'язків та визначення рівня розвитку країн тісно пов'язано із споживанням енергії. На підставі проведеного аналізу кон'юнктури світового ринку нафти та нафтопродуктів можна зробити такі висновки.

По-перше, можна зробити висновки, що світовий ринок нафти і нафтопродуктів у своєму розвитку проходив різні цикли - піднесення, кризи та спади. Причини або каталізатори подібних кризових явищ на світовому ринку нафти можна розділити на три основні групи: природні та техногенні; геополітичні; економічні. На сучасному світовому ринку нафти склалася ситуація домінування геополітичних проблем.

По-друге, розвиток світової енергетики та, зокрема, ринку нафти буде орієнтуватися на задоволення потреб зростаючої кількості народонаселення, необхідність боротьби зі змінами клімату, «глобальне полювання» за енергоресурсами. Вископні види палива (нафта, природний газ і вугілля) будуть як і раніше задовольняти більшу частину світових потреб протягом зазначеного періоду – жодне інше джерело енергії поки що не зможе зрівнятися з ними по доступності, економічності і масштабах виробництва.

По-третє, дослідивши особливості ціноутворення на нафтовому ринку, можна зробити висновки, що еволюція механізму ціноутворення зазнала чотири етапи розвитку, на кожному з яких ціни встановлювалися за певним принципом. Перші три етапи характеризувалися монопольними цінами, які встановлювалися картелями МНК та ОПЕК. На четвертому сучасному етапі нафта стає біржовим товаром, якість якого стандартизована, ціни на неї формуються на біржах на основі попиту та пропозиції та під впливом численних факторів, які можна об'єднати у дві групи: загальноекономічні та технічні. Роль таких факторів є значною, оскільки ціна на нафту впливає на національні економіки, на ступінь їхньої економічної та політичної незалежності.

По-четверте, вивчивши взаємозв'язок між цінами на нафту та зміною